

Ekonomi ve ekoloji dünyası

İHRACATÇI ZOR DURUMDA

Murat Sururi Özbülbül
mozbulbul@yahoo.com

Bu yılbaşında 3 Ocak 2022 tarihinde: Dolar kuru 13,42 bugün geldiği seviye 18,24 artış sadece % 35,91

Bu yılbaşında 3 Ocak 2022 tarihinde: Euro kuru 15,23 bugün geldiği seviye 18,42 artış sadece % 20,94

ENAGrup Tüketici Fiyat Endeksi, E-TÜFE'deki artış yılbaşından itibaren 8 Aylık (Ocak-Ağustos) dönemde % 91,62 olarak hesaplanmıştır.

TÜİK hesaplamalarına göre ise TÜFE bir önceki yılın Aralık ayına göre % 47,85 oranında artmıştır.

İhracatçılarımız için elbette Yİ-ÜFE verileri çok daha önemlidir, çünkü bu hesaplama üreticilerin maliyetinin ne kadar arttığını göstermektedir. TÜİK tarafından hesaplanan Yİ-ÜFE 2022 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre % 2,41, bir önceki yılın Aralık ayına göre % 74,13, bir önceki yılın aynı ayına göre % 143,75 ve on iki aylık ortalamalara göre % 105,39 artış göstermiş bulunmaktadır.

Yılbaşından bu yana Yİ-ÜFE % 74,13 E-TÜFE % 91,62 ve TÜFE % 47,85 oranında artmışken dolar kurunun % 35,91 ve euro kurunun % 20,94 oranında artmış olması ihracatçının rekabet şansını ortadan kal-

dırmaktadır.

Bugün itibarıyla döviz fiyatları çok düşük ve Türk Lirası aşırı değerlidir. Bu yüzden de ihracat artışı yavaş, ithalat artışı ise çok hızlıdır. İthal mallar yurt içi pazarda rekabet şansını artırırken, ihracat mallarımız yurt dışı pazarda rekabet şansını yitirmektedir.

İhracatçılarımızın maliyetleri büyük bir hızla artarken kurlar paralel bir hızla artmadığı için ihracatçı fiyat tutturamamakta, döviz bazında zam yapmak zorunda kalarak rekabet şansını yitirmektedir.

Bu duruma işaret eden bir veri **İstanbul Sanayi Odasından** geldi. Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi** Ağustos'ta 48,8'e gerileyerek son 19 aylık dönemde ilk kez eşik değer 50'nin altında kaldı ve Türk imalat ihracatçıları için daha zorlayıcı bir talep ortamına işaret etti. İhracat iklimindeki bozulma hafif olmakla birlikte Haziran 2020'den beri en belirgin düzeyde gerçekleşti.

Diğer bir veri ise aybaşında Ticaret

Bakanlığından gelmişti. Bakanlığın açıklamasına göre ağustos ayında ihracat, geçtiğimiz yılın aynı ayına göre yüzde 13 artışla 21,3 milyar dolar ithalatımız ise yüzde 40,8 artışla 32,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde yaklaşık 11 milyar 300 milyon dolarlık dış ticaret açığı verilmiştir, bu bugüne kadar aylık bazda verilen en yüksek dış ticaret açıklarından biridir.

Üstelik bu durum sadece mal ihracatını etkilememektedir, turizm ve benzeri hizmet ihracatını da aynı şekilde olumsuz yönde etkilemektedir.

İktidar enflasyon ile mücadele etmek için hiçbir gayret sarf etmemekte ama kurlar ile mücadele etmekte, dalgalı kur rejimi uygulanmasına rağmen kur seviyelerine müdahale ederek kurları baskılamaktadır. Kurlar baskılanınca da ortaya bu tablo çıkmakta, dış ticaret açığı artmakta ve cari açığın büyümesine neden olmaktadır.

Bu durum elbette sürdürülebilir bir durum değildir, bir nokta gelecek bu açık taşınamayacak açık vermek için bulunması gereken döviz bulunamayacak ve kıyamet ondan sonra kopacaktır.

Diğer yandan dolar ve euroya değer kazandırarak, bu paralara erişimi zorlaştıracak ve pahalı hale getirecek önlemler Fed ve AMB tarafından ciddiyle alınırken Türk Lirasının değerini korumak, enflasyon ile mücadele etmek ve fiyat istikrarını sağlamak için yurt içinde hiçbir önlem alınmaması Türkiye'yi bataklığa çekmektedir.

Eğer herhangi bir önlem alınmama-ya devam edilirse Türkiye'de bir döviz ve buna bağlı olarak bir dış borç krizi yaşanacağı kesindir. Şansız yaver giderse bu krizi ciddi bir kur depremi ile savuşturabiliriz fakat işler çıkıyorsa Türkiye aynı 1958'de Adnan Menderes iktidarında olduğu gibi gene bir moratoryum ilan etmek zorunda kalabilir.

İster moratoryum ilan ettikten sonra isterse de önce fark etmez Türkiye çözüm için hızla IMF kapısına doğru gitmektedir. Gitmezse ne mi olur? Ne olacak arabaya koyacak mazotu, kalp ilacını, doğal gazı ya da gübreyi ithal edemez hale geliriz hepsi karaborsaya düşer...

İSO Türkiye İmalat PMI ağustosta 47.4 oldu

Ekonominin büyümenin öncü göstergesi olan imalat **sanayi** performansında en hızlı ve güvenilir referans kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye** İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin Ağustos 2022 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değeri olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, temmuzda 46.9 olarak ölçülen manşet PMI, ağustosta 47.4 oldu. Faaliyet koşulları üst üste altıncı ay zayıflamış olmakla birlikte son anket verileri imalat sektöründeki bozulmanın hafif hız kestiğine işaret etti. Manşet endeksi ile uyumlu olarak üretimdeki yavaşlama temmuzda kıyasla daha ılımlı gerçekleşti.

Bununla birlikte zorlu piyasa koşulları ve yüksek fiyatlar nedeniyle düşüş ağustosta da sert şekilde devam etti. Yeni siparişlerde ise düşüş ağustos ayında hız kazandı ve Mayıs 2020'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Anket katılımcısı firmalar, talepteki yetersizlik ve fiyatlardaki artışların yanı sıra küresel ekonomideki zayıflığa dikkat çekti. Buna paralel olarak yeni ihracat siparişleri de yavaşlarken bazı katılımcılar Avrupa talebinde azalma olduğunu bildirdi. İstihdamın artmaya devam etmesi ve artış hızının son üç ayın en yüksek düzeyine çıkması, anketin görece pozitif gelişmesi oldu. Fiyat baskılarının müşteri talebi ve üretim hacimleri üzerindeki etkileri sürmekle beraber, enflasyonun üçüncü çeyrek ortaların-

da yavaşladığına ilişkin sinyaller devam etti. Hammadde, nakliye ve enerji maliyetlerindeki yüksek seyir, asgari ücretteki artış ve Türk lirasındaki değer kaybı gibi faktörler girdi maliyetleri ve satış fiyatlarındaki yükselişe katkı yaptı. Bununla birlikte, enflasyon oranları girdi fiyatlarında son 31 ayın, nihai ürün fiyatlarında ise son 18 ayın en ılımlı düzeylerine geriledi. Mevcut girdi stoklarının üretim gereksinimlerini karşılamaya büyük ölçüde yeterli

olması nedeniyle imalatçılar ağustosta girdi alımlarını azalttıklarını bildirdi. Satın alım yapan firmalar ise tedarikçilerin malzeme temininde yaşadıkları zorluklara bağlı olarak artan teslimat süreleriyle karşılaşmaya devam etti. Satışlarda görülen yavaşlama, nihai ürün stoklarındaki artış eğiliminin dört aya ulaşmasını sağladı. Stoklardaki artış, Eylül 2015'ten bu yana en yüksek hızda gerçekleşti. Takip edilen 10 sektörün çoğunda üretim düştü **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye Sektörel PMI, ağustos ayında birçok sektörde zorlu faaliyet koşullarının

sürdüğüne işaret etti. Temmuzda olduğu gibi ağustosta da yeni siparişleri artan tek sektör kara ve deniz taşıtları sektörü oldu. Üretim ise sektörlerin çoğunda düşüş gösterdi. Son anketin başlıca olumlu göstergesi yine istihdam olurken, girdi fiyatları enflasyonundaki genel düşüş firmaların üzerindeki maliyet baskısını kısmen hafifletti. Ağustos ayında takip edilen 10 sektörün dokuzunda yeni siparişler yavaşladı.

50'NİN ALTINDA KALDI

Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi Ağustos'ta 48,8'e gerileyerek son 19 aylık dönemde ilk kez eşik değeri 50'nin altında kaldı. İhracat iklimindeki bozulma hafif olmakla birlikte Haziran 2020'den beri en belirgin düzeyde gerçekleşti.

ZORLAYICI TALEP

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi'nin** Ağustos 2022 dönemi sonuçları açıklandı. Endekste eşik değeri olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamlar ihracat ikliminde iyileşmeye, 50'nin altındaki değerler ise bozulmaya işaret ediyor. Temmuzda 50,0 olarak gerçekleşen **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, ağustosta 48,8'e gerileyerek son 19 aylık dönemde ilk kez eşik değeri 50,0'nin altında kaldı ve Türk imalat ihracatçıları için daha zorlayıcı bir talep ortamına işaret etti. İhracat iklimindeki bozulma hafif olmakla birlikte Haziran 2020'den beri en belirgin düzeyde gerçekleşti.

DARALMA SÜRDÜ

Ağustos ayında ABD'deki daralmanın derinleştiği görüldü. Dünyanın en büyük ekonomisinde iktisadi faaliyet üst üste ikinci ay geriledi ve söz konusu düşüş Covid-19 salgınının ilk dalgasından beri en yüksek hızda kaydedildi. Benzer bir tablo, üretimin Mayıs 2020'den beri en yüksek oranda azaldığı Almanya'da da gözlemlendi. Türk imalatçıların en büyük dış pazarı konumunda olan Almanya'nın ihracattaki payı yüzde 9 civarında bulunuyor. Diğer yandan, Avrupa ekonomisindeki zayıflık Almanya ile sınırlı kalmadı. Bir-

leşik Krallık'ta ekonomik aktivite son 19 ayda ilk kez düşüş kaydederken İtalya, Yunanistan ve Hollanda'da da bozulma yaşandı. Buna karşılık, Fransa, İspanya ve İrlanda'da üretim ılımlı büyüme kaydetti. Anket kapsamında takip edilen tüm ekonomiler içerisinde üretimin en hızlı düşüş gösterdiği ülke Polonya oldu. Bu ülkede son 27 ayın en sert daralması yaşandı.

ORTA DOĞU

Ağustos ayının nispeten olumlu bir gelişmesi, Orta Doğu'nun talepteki büyümenin ana kaynağı olmayı sürdürmüştü. Birleşik Arap Emirlikleri'nde (BAE), petrol dışı aktivite güçlü artış kaydetti ve söz konusu artış Haziran 2019'dan beri en yüksek hızda gerçekleşti. Takip edilen ülkeler içerisinde en yüksek büyüme de yine BAE'de kaydedildi. Bu arada Katar ve Suudi Arabistan'da üretim yine güçlü bir şekilde arttı. Lübnan'da ekonomi aktivite hemen hemen yatay seyrederken Mısır'da ise daralma hız kesti. Ağustos'ta dört BRIC ülkesinde iktisadi faaliyet artış kaydetti. Büyüme özellikle Hindistan'da güçlü gerçekleşti.

İhracat iklimi eşik değerin altında

İhracat İklimi Endeksi, 19 ay sonra eşik değerin altında kalırken, Türk imalat ihracatçıları için daha zorlayıcı bir talep ortamına işaret etti. Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye** İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi'nin Ağustos 2022 dönemi sonuçları açıklandı. Temmuz'da 50 olarak gerçekleşen **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, Ağustos'ta 48,8'e gerileyerek son 19 aylık dönemde ilk kez eşik değeri 50'nin altında kaldı ve Türk imalat ihracatçıları için daha zorlayıcı bir talep ortamına işaret etti. İhracat iklimindeki bozulma hafif olmakla birlikte Haziran 2020'den beri en belirgin düzeyde gerçekleşti. **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İhracat İklimi Endeksi hakkında değerlendirmede bulunan S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, şunları söyledi: "Küresel ekonomide bozulma belirtileri Ağustos ayında daha da güçlendi ve bu durum Türk imalat ihracatçılarının karşılaştığı zorlukları artırdı. ABD ve Almanya gibi temel ihracat pazarlarında daralma derinleşirken zayıflık gelişmiş ihracat pazarlarının çoğunda hissedildi. Büyümenin özellikle güçlü gerçekleştiği BAE başta olmak üzere Orta Doğu ise diğer bölgelerden olumlu ayrılmaya devam etti."

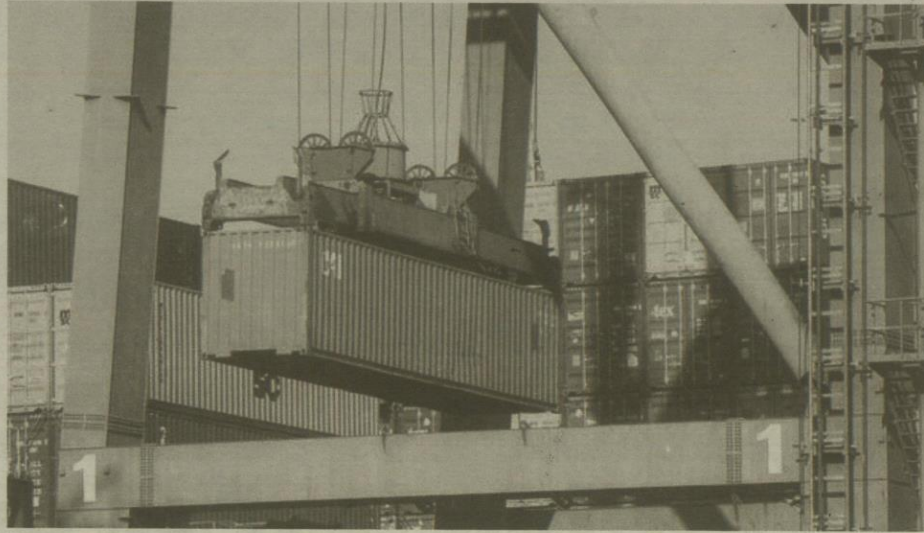
İhracat iklim endeksi

19 ay sonra bozulma işareti

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi** Ağustos'ta 48,8'e gerileyerek son 19 aylık dönemde ilk kez eşik değeri 50'nin altında kaldı ve Türk imalat ihracatçıları için daha zorlayıcı bir talep ortamına işaret etti. İhracat iklimindeki bozulma hafif olmakla birlikte Haziran 2020'den beri en belirgin düzeyde gerçekleşti.

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi**'nin Ağustos 2022 dönemi sonuçları açıklandı. Endekste eşik değeri olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamlar ihracat ikliminde iyileşmeye, 50'nin altındaki değerler ise bozulmaya işaret ediyor.

Temmuz'da 50 olarak gerçekleşen **İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi**, Ağustos'ta 48,8'e gerileyerek son 19 aylık dönemde ilk kez eşik değeri 50,0'nin altında kaldı ve Türk imalat ihracatçıları için daha zorlayıcı bir talep

ortamına işaret etti. İhracat iklimindeki bozulma hafif olmakla birlikte Haziran 2020'den beri en belirgin düzeyde gerçekleşti.

ABD ve Almanya'da daralma sürdü

Ağustos ayında ABD'deki daralmanın derinleştiği görüldü. Dünyanın en büyük ekonomisinde iktisadi faaliyet üst üste ikinci ay geriledi

ve söz konusu düşüş Covid-19 salgınının ilk dalgasından beri en yüksek hızda kaydedildi. Benzer bir tablo, üretimin Mayıs 2020'den beri en yüksek oranda azaldığı Almanya'da da gözlemlendi. Türk imalatçıların en büyük dış pazarı konumunda olan Almanya'nın ihracattaki payı yüzde 9 civarında bulunuyor. Diğer yandan, Avrupa ekonomisindeki zayıflık Almanya

ile sınırlı kalmadı. Birleşik Krallık'ta ekonomik aktivite son 19 ayda ilk kez düşüş kaydederken İtalya, Yunanistan ve Hollanda'da da bozulma yaşandı. Buna karşılık, Fransa, İspanya ve İrlanda'da üretim ılımlı büyüme kaydetti. Anket kapsamında takip edilen tüm ekonomiler içerisinde üretimin en hızlı düşüş gösterdiği ülke Polonya oldu. Bu ülkede son 27

ayın en sert daralması yaşandı.

"Bozulma belirtileri Ağustos ayında daha da güçlendi"

Ağustos ayının nispeten olumlu bir gelişmesi, Orta Doğu'nun talepteki büyümenin ana kaynağı olmayı sürdürmüştü. Birleşik Arap Emirlikleri'nde (BAE), petrol dışı aktivite güçlü artış kaydetti ve söz konusu artış Haziran 2019'dan beri en yüksek hızda gerçekleşti. Takip edilen ülkeler içerisinde en yüksek büyüme de yine BAE'de kaydedildi. Bu arada Katar ve Suudi Arabistan'da üretim yine güçlü bir şekilde arttı. Lübnan'da ekonomi aktivite hemen hemen yatay seyrederken Mısır'da ise daralma hız kesti. Ağustos'ta dört BRIC ülkesinde iktisadi faaliyet artış kaydetti. Büyüme özellikle Hindistan'da güçlü gerçekleşti.

İstanbul Sanayi Odası Türkiye İhracat İklimi Endeksi hakkında değerlendirmede bulunan S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, şunları söyledi:

"Küresel ekonomide bozulma belirtileri Ağustos ayında daha da güçlendi ve bu durum Türk imalat ihracatçılarının karşılaştığı zorlukları artırdı. ABD ve Almanya gibi temel ihracat pazarlarında daralma derinleşirken zayıflık gelişmiş ihracat pazarlarının çoğunda hissedildi. Büyümenin özellikle güçlü gerçekleştiği BAE başta olmak üzere Orta Doğu ise diğer bölgelerden olumlu ayrışmaya devam etti.

atılın

ststa 8 oldu

Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi Ağustos'ta 48,8'e gerileyerek son 19 aylık dönemde ilk kez eşik değeri 50'nin altında kaldı. İhracat iklimindeki bozulma hafif olmakla birlikte Haziran 2020'den beri en belirgin düzeyde gerçekleşti.

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi'nin Ağustos 2022 dönemi sonuçları açıklandı. Endekste eşik değeri olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamlar ihracat ikliminde iyileşmeye, 50'nin altındaki değerler ise bozulmaya işaret ediyor.

Temmuzda 50,0 olarak gerçekleşen İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, Ağustos'ta 48,8'e gerileyerek son 19 aylık dönemde ilk kez eşik değeri 50,0'nin altında kaldı ve Türk imalat ihracatçıları için daha zorlayıcı bir talep ortamına işaret etti. İhracat iklimindeki bozulma hafif olmakla birlikte Haziran 2020'den beri en belirgin düzeyde gerçekleşti.

ABD ve Almanya'da daralma sürdü

Ağustos ayında ABD'deki daralmanın derinleştiği görüldü. Dünyanın en büyük ekonomisinde iktisadi faaliyet üst üste ikinci ay geriledi ve söz konusu düşüş Covid-19 salgınının ilk dalgasından beri en yüksek hızda kaydedildi. Benzer bir tablo, üretimin Mayıs 2020'den beri en yüksek oranda azaldığı Almanya'da da gözlemlendi. Türk imalatçıların en büyük dış pazarı konumunda olan Almanya'nın ihracattaki payı % 9 civarında bulunuyor. Diğer yandan, Avrupa ekonomisindeki zayıflık Almanya ile sınırlı kalmadı. Birleşik Krallık'ta ekonomik aktivite son 19 ayda ilk kez düşüş kaydederken İtalya, Yunanistan ve Hollanda'da da bozulma yaşandı. Buna karşılık, Fransa, İspanya ve İrlanda'da üretim ılımlı büyüme kaydetti. Anket kapsamında takip edilen tüm ekonomiler içerisinde üretimin en hızlı düşüş gösterdiği ülke Polonya oldu. Bu ülkede son 27 ayın en sert daralması yaşandı.

Orta Doğu, talepteki büyümenin yine ana kaynağı oldu

Ağustos ayının nispeten olumlu bir gelişmesi, Orta Doğu'nun talepteki büyümenin ana kaynağı olmayı sürdürmesiydi. Birleşik Arap Emirlikleri'nde (BAE), petrol dışı aktivite güçlü artış kaydetti ve söz konusu artış Haziran 2019'dan beri en yüksek hızda gerçekleşti. Takip edilen ülkeler içerisinde en yüksek büyüme de yine BAE'de kaydedildi. Bu arada Katar ve Suudi Arabistan'da üretim yine güçlü bir şekilde arttı. Lübnan'da ekonomi aktivite hemen hemen yatay seyrederken Mısır'da ise daralma hız kesti. Ağustos'ta dört BRIC ülkesinde iktisadi faaliyet artış kaydetti. Büyüme özellikle Hindistan'da güçlü gerçekleşti.

-İHA-

Türkiye İhracat İklimi Endeksi Ağustos'ta 48,8 oldu

Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi Ağustos'ta 48,8'e gerileyerek son 19 aylık dönemde ilk kez eşik değeri 50'nin altında kaldı. İhracat iklimindeki bozulma hafif olmakla birlikte Haziran 2020'den beri en belirgin düzeyde gerçekleşti.

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi'nin** Ağustos 2022 dönemi sonuçları açıklandı. Endekste eşik değeri olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamlar ihracat ikliminde iyileşmeye, 50'nin altındaki değerler ise bozulmaya işaret ediyor.

Temmuzda 50,0 olarak gerçekleşen **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, ağustosta 48,8'e gerileyerek son 19 aylık dönemde ilk kez eşik değeri 50,0'nin altında kaldı ve Türk imalat ihracatçıları için daha zorlayıcı bir talep ortamına işaret etti. İhracat iklimindeki bozulma hafif olmakla birlikte Haziran 2020'den beri en belirgin düzeyde gerçekleşti.

ABD ve Almanya'da daralma sürdü

Ağustos ayında ABD'deki daralmanın derinleştiği görüldü. Dünyanın en büyük ekonomisinde iktisadi faaliyet üst üste ikinci ay geriledi ve söz konusu düşüş Covid-19 salgınının ilk dalgasından beri en yüksek hızda kaydedildi. Benzer bir tablo, üretimin Mayıs 2020'den beri en yüksek oranda azaldığı Almanya'da da gözlemlendi. Türk imalatçıların en büyük dış pazarı konumunda olan Almanya'nın ihracattaki payı yüzde 9 civarında bulunuyor. Diğer yandan, Avrupa ekonomisindeki zayıflık Almanya ile sınırlı kalmadı. Birleşik Krallık'ta ekonomik aktivite son 19 ayda ilk kez düşüş kaydederken İtalya, Yunanistan ve Hollanda'da da bozulma yaşandı. Buna karşılık, Fransa, İspanya ve İrlanda'da üretim ılımlı büyüme kaydetti. Anket kapsamında takip edilen tüm ekonomiler içerisinde üretimin en hızlı düşüş gösterdiği ülke Polonya oldu. Bu ülkede son 27 ayın en sert daralması yaşandı.

Orta Doğu, talepteki büyümenin yine ana kaynağı oldu

Ağustos ayının nispeten olumlu bir gelişmesi, Orta Doğu'nun talepteki büyümenin ana kaynağı olmayı sürdürmüştü. Birleşik Arap Emirlikleri'nde (BAE), petrol dışı aktivite güçlü artış kaydetti ve söz konusu artış Haziran 2019'dan beri en yüksek hızda gerçekleşti. Takip edilen ülkeler içerisinde en yüksek büyüme de yine BAE'de kaydedildi.

Bu arada Katar ve Suudi Arabistan'da üretim yine güçlü bir şekilde arttı. Lübnan'da ekonomi aktivite hemen hemen yatay seyrederken Mısır'da ise daralma hız kesti. Ağustos'ta dört BRIC ülkesinde iktisadi faaliyet artış kaydetti. Büyüme özellikle Hindistan'da güçlü gerçekleşti. İHA

İSO TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK İKİNCİ 500 SANAYİ KURULUŞUNUN İLK 100'Ü - 2021

500 SIRA NO	2021	2020	KURULUŞLAR	BAGLI OLDUĞU ODA / KAMU	ÜRETİMDEN SATIŞLAR (NET) (TL)	500 SIRA NO	2021	2020	KURULUŞLAR	BAGLI OLDUĞU ODA / KAMU	ÜRETİMDEN SATIŞLAR (NET) (TL)
1	-	-	Ege Seramik San. ve Tic. A.Ş.	Ege Bölgesi	980.095.800	51	97	-	Sarıgözoğlu Hidrolik Makina San.	Manisa	904.472.776
2	-	-	Kozlu Gıda İmalat San.	Suluova	979.795.285	52	-	-	İstanbul	-	-
3	7	-	Kangal Termik Elektrik A.Ş.	Sivas	979.671.652	53	116	-	Demir Export A.Ş.	Ankara	901.893.064
4	-	-	-	K.Maraş	-	54	-	-	Agrobrest Grup Tarım İlaçları San.	Ege Bölgesi	898.938.074
5	-	-	Üntel Kablo San. ve Tic. A.Ş.	Kocaeli	978.295.288	55	-	-	Ontex Tüketim Ürünleri San.	İstanbul	897.174.659
6	+	-	Kendiriller Haddacılık San.	Dörtöy	977.351.440	56	197	-	Norm Salihli Vida ve Cıvata San.	Salihli	897.162.722
7	-	-	Özyaşar Tel ve Galvanizleme	İstanbul	977.178.765	57	178	-	Hasparlak Çelik San. Tic. A.Ş.	Kocaeli	894.006.160
8	+	-	Pam Yağ Gıda ve Kimya San.	Gaziantep	971.610.713	58	176	-	Çukurova İnşaat Makinaları San.	Mersin	892.827.229
9	-	-	-	İstanbul	-	59	37	-	Pilyem Gıda Tarım San. ve Tic. A.Ş.	Adana	892.826.362
10	36	-	Sertel Vida Metal A.Ş.	Mersin	970.992.378	60	90	-	Özak Tekstil Konfeksiyon San.	İstanbul	889.438.396
11	-	-	Empera Halı San. ve Tic. A.Ş.	Gaziantep	968.694.846	61	69	-	Çayeli Bakır İşletmeleri A.Ş.	Çayeli	887.742.456
12	49	-	As Ofis Damızlık Yumurta Yem San.	Ankara	967.644.827	62	231	-	Ateşsan Ambalaj San.	İstanbul	886.643.935
13	2	-	Metal Matris San. ve Tic. A.Ş.	Kayseri	965.392.357	63	-	-	İstanbul	-	-
14	-	-	Mikropor Makina San.	Ankara	964.688.869	64	-	-	Boğaziçi Beton San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	884.320.621
15	-	-	İşık Tarım Ürünleri San.	Ege Bölgesi	963.354.855	65	-	-	Georg Fischer Hakan Plastik	İstanbul	882.169.037
16	52	-	Aster Tekstil San. ve Dış Tic.	İstanbul	962.383.491	66	157	-	Hayri Uğur Tekstil A.Ş.	Mersin	881.968.938
17	6	-	Telateks Tekstil Ürünleri San.	İstanbul	961.477.882	67	-	-	İstanbul	-	-
18	-	-	Uludağ İçecek Türk A.Ş.	Bursa	959.701.696	68	291	-	CRT Metal San. ve Tic. A.Ş.	İskenderun	880.261.612
19	117	-	Çamsan Ordu Ağaç San.	Ankara	959.497.236	69	-	-	Karel Elektronik San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	878.367.041
20	60	-	Orma Orman Mahsulleri San.	Isparta	956.280.597	70	3	-	RTM Tarım Kimya San. ve Tic. A.Ş.	Konya	877.830.472
21	98	-	Norm Somun San. ve Tic. A.Ş.	Ege Bölgesi	953.264.251	71	-	-	Gamateks Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Denizli	876.642.502
22	+	-	Dowaksa İleri Kompozit Malzemeler	Yalova	953.109.888	72	61	-	Bolacalar Un Yem Yağ Gıda San.	Bursa	875.871.886
23	-	-	-	İstanbul	-	73	-	-	İstanbul	-	-
24	79	-	Has Çelik ve Halat San. Tic. A.Ş.	Kayseri	946.073.232	74	+	-	Yılbor Boru Plastik Petrol San.	Tarsus	872.100.874
25	+	-	Esen Plastik San. ve Tic. A.Ş.	Ege Bölgesi	944.135.214	75	+	-	BRN Yatak Baza Ev Tekstili San.	Kayseri	870.553.651
26	285	-	Selkasan Kağıt ve Paketleme A.Ş.	Manisa	942.108.067	76	-	-	S.S. Marmara Zeytin Tarım Satış	Bursa	870.423.632
27	-	-	Kula Yağ ve Emek Yem San.	Balıkesir	941.434.393	77	-	-	Gürsoy Yem Gıda ve Hayvancılık	Adana	868.611.183
28	-	-	Panasonic Elektrik San. ve Tic.	İstanbul	940.990.797	78	358	-	Galva Metal San. ve Tic. A.Ş.	Kocaeli	868.426.717
29	34	-	Özdilek Ev Tekstil San. ve Tic.	Bursa	940.791.111	79	-	-	Detay Gıda San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	865.950.940
30	128	-	Beşler Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Kayseri	940.677.763	80	281	-	Oğuz Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Adana	864.731.284
31	-	-	TARFAŞ Tanımsal Faaliyetler San.	Karabey	939.979.068	81	-	-	Europar Tezol Kağıt San.	Ege Bölgesi	864.500.900
32	75	-	Assan Panel San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	937.728.155	82	453	-	Türkiye Raylı Sistem Araçları Sanayi A.Ş.	Kamu	861.381.192
33	-	-	Rollmech Automotive San.	Bursa	935.226.041	83	-	-	Poyraz Poyraz Fındık Entegre San.	Ordu	859.645.384
34	-	-	Soyyığıt Gıda San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	934.484.505	84	-	-	Beşler Et Gıda San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	859.529.586
35	31	-	Oyka Kağıt Ambalaj San.	Çaycuma	933.439.955	85	378	-	Tezkim Tarımsal Kimya San.	Adana	858.199.065
36	21	-	Erak Giyim San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	931.135.531	86	-	-	Oruçoğlu Yağ San. ve Tic. A.Ş.	Afyonkarahisar	858.066.395
37	-	-	Aydın Mensucat Kumaş San.	İstanbul	930.477.007	87	127	-	Hattat Traktör San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	856.366.337
38	-	-	Kale Kilit ve Kalıp Sanayi A.Ş.	İstanbul	929.415.338	88	-	-	ABC Deterjan San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	853.802.412
39	-	-	Yurtbay Seramik San. ve Tic.	Eskişehir	928.717.889	89	168	-	Aydın Endüstri San. ve Tic. A.Ş.	Sakarya	852.431.263
40	165	-	Özgüven Kablo San. ve Tic.	Denizli	928.011.605	90	+	-	Eksim Enerji A.Ş.	İstanbul	850.186.279
41	96	-	Fibrosan Cam Takviyeli Polyester San.	Ege Bölgesi	927.949.169	91	-	-	Özgün Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.	Trabzon	849.873.543
42	-	-	Vezirköprü Orman Ürünleri	Vezirköprü	926.253.866	92	+	-	Polifarma İlaç San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	848.998.639
43	237	-	Nurol Makina ve Sanayi A.Ş.	Ankara	925.329.283	93	-	-	World Medicine İlaç San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	843.262.277
44	27	-	Teknika Plast Teknik Kalıp San.	Manisa	924.457.849	94	234	-	Epsan FZ Kimya Plastik San.	Gemlik	841.332.461
45	241	-	VİG Metal San. ve Tic. A.Ş.	Kocaeli	924.256.101	95	23	-	Kalekim Kimyevi Maddeler San.	İstanbul	838.363.172
46	41	-	Qua Granite Hayal Yapı San.	Aydın	920.815.281	96	-	-	Peyman Kuruyemiş Gıda	Eskişehir	836.249.413
47	86	-	Opsan Orijinal Sac Parça San.	İstanbul	920.789.766	97	103	-	Modern Çikolata Gıda San.	Karaman	835.656.269
48	286	-	Meltem Kimya ve Tekstil San.	Adana	916.135.941	98	148	-	Zafer Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Gaziantep	835.038.555
49	35	-	Arma Filtre Sistemleri San.	Sakarya	908.992.992	99	+	-	Eti Gümüş A.Ş.	Kütahya	833.127.934
50	-	-	Ulusoy Elektrik İmalat Taahhüt	Ankara	907.373.659	100	243	-	Panel Radyatör San. ve Tic. A.Ş.	Bozüyük	830.268.022

ISO İKİNCİ 500-2021

İstanbul Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan:

ISO İkinci 500'ün ihracat başarısı ve istihdama katkısı takdire değer

HABER MERKEZİ

İstanbul Sanayi Odası (İSO), Mayıs ayında açıkladığı "ISO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2021" araştırmasının ardından, daha çok KOBİ niteliğindeki kuruluşları kapsayan "ISO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2021" araştırmasının sonuçlarını açıkladı. 2021 yılı Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (ISO İkinci 500) araştırması, her yıl olduğu gibi bu yıl da KOBİ'lerin mevcut durumu ve geleceği açısından önemli sonuçlar ortaya koydu.

Üretimden net satışlar baz alınarak yapılan ISO İkinci 500'ün 2021 yılı sıralamasına bakıldığında Ege Seramik 980.1 milyon TL ile ilk sırayı aldı. Onu çok küçük bir farkla 979.8 milyon TL ile Kozlu Gıda takip ederken Kangal Termik Santral 979.7 milyon TL ile üçüncü oldu. ISO İkinci 500'ün bu yılki listesine 137 yeni sanayi kuruluşu girdi. Bunlardan 57 tanesi ISO 500'den ISO İkinci 500'e düşen şirketlerden oluştu. Listeye geçen yılki ISO 1000 dışından giren yeni firma sayısı 80 olurken 2020 yılının ISO İkinci 500 listesinden ISO 500'e çıkan firma sayısı ise 39 olarak gerçekleşti.

► UYUM SAĞLAMA YETENEĞİ YÜKSEK

İstanbul Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, "ISO İkinci 500" çalışmasına ilişkin şunları söyledi: "ISO 500'e göre daha küçük ölçekli ve KOBİ niteliğinde şirketlerden oluşan ISO İkinci 500'ün ihracatı yüzde 35'lik bir büyümeye 2021'de Türkiye genelinden ve ISO 500'den daha başarılı bir görünüm sunuyor. Fakat ISO İkinci 500'ün verilerine baktığımızda borçlanma yapısında belirgin bir bozulma dikkatimizi çekmektedir. İşletme faaliyetlerinin giderek daha fazla borçlanma ağırlıklı olarak finanse edildiğini görüyoruz. ISO 500 sanayicileri, bankalara olan borçlarından çok daha büyük bir hızla

Erdal Bahçivan

başka firmalara borçlanmışlar. Bu, ISO İkinci 500 araştırmalarında karşımıza çıkan yeni bir durum olarak dikkat çekiyor. 2021 yılında ISO İkinci 500'ün istihdamı yüzde 5 artarak 261 bin kişiye çıkarken aynı yılda ödenen maaş ve ücretlerdeki artış ise yüzde 39 oldu. Sanayinin istihdamı sürükleyici özelliği burada da karşımıza çıktı. ISO İkinci 500'ün 2021 yılı sonuçları, bir yandan sanayicilerimizin değişen koşullara uyum sağlama yeteneğine işaret ederken diğer yandan da zor bir döneme hazırlıklı olmak için çıkarılması gereken dersleri ortaya koyuyor" dedi.

► NET SATIŞLARI YÜZDE 77.5 ARTTI

İSO tarafından yapılan açıklamaya göre 2021 yılında ISO İkinci 500'ün üretimden net satışları yüzde 77.5 oranında artarak 191.1 milyar TL'den 339.2 milyar TL'ye yükseldi. ISO İkinci 500'ün üretimden net satışları, 2019 yılındaki yüzde 14.2'lik nispi yavaşlamanın

TÜRKİYE'NİN
İKİNCİ 500 BÜYÜK SANAYİ
KURULUŞU
2021

ISO İKİNCİ 500-2021

ardından pandeminin yaşandığı 2020 yılında yüzde 21.7 ile güçlü bir artış göstermişti. 2021 yılında ise iç ve dış talepteki toparlanmanın yanı sıra enflasyon ve döviz kurlarındaki artışın da etkisiyle ISO İkinci 500'ün üretimden satışları yüzde 77.5'lik artışla önemli ölçüde hızlandı.

Geçmiş dönemlerle kıyaslandığında, ISO İkinci 500'ün üretimden satışlarında bundan daha yüksek oranlı artışın serinin başladığı 1997 yılından bu yana sadece 1998 yılında gerçekleştiği görülüyor. Yüksek enflasyonun yaşandığı söz konusu yılda ISO İkinci 500'ün üretimden satışlarındaki artış yüzde 79.3 ile biraz daha yüksek gerçekleşmişti.

► NET SATIŞLARDAKİ REEL ARTIŞ YÜZDE 30.4

ISO İkinci 500'ün üretimden net satışlarındaki değişimler, yıl sonu TÜFE enflasyonundan arındırılarak incelendiğinde; 2021 yılında yüzde 30.4 ile oldukça güçlü bir reel artış yaşandığı görüldü. Bu artış, pek çok değişimin yaşandığı 2021 yılında dahi KOBİ'lerin esnek yapılarıyla üretim ve pazarlama faaliyetlerini başarıyla sürdürdüğünü ortaya koydu.

Reel değişimler hesaplanırken son yıllarda olduğu gibi yine yıl sonu TÜFE enflasyonu kullanıldı. Ancak 2021 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 36.08 iken ÜFE enflasyonu yüzde 79.89 düzeyindeydi. Dolayısıyla üretici fiyatlarının çok daha hızlı arttığını ve aradaki makasın rekor düzeyde açıldığını da akıldan tutmakta yarar var.

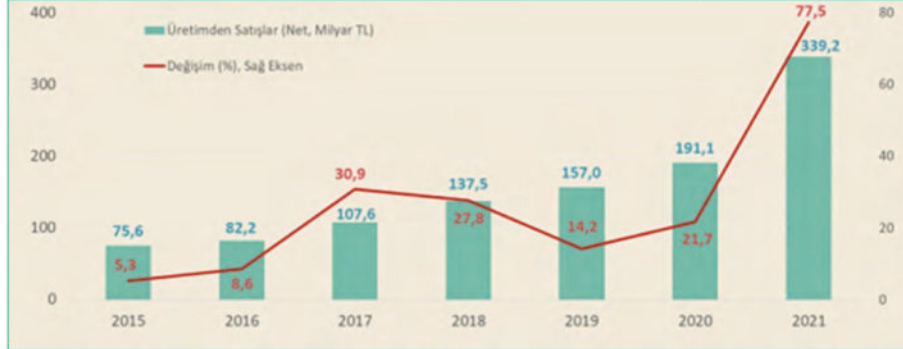
2020 yılında 578.9 milyon TL ile 251.6 milyon TL bandında üretimden net satış yapan şirketler ISO İkinci 500 sıralamasında yer alırken 2021 sonuçlarına göre bu bant 980.1 milyon TL ile 444.2 milyon TL arasında oluştu.

'ISO İKİNCİ 500 BÜYÜK'TE TEMEL GÖSTERGELER

	2019		2020		2021		Değişim (%)		
	Tutar (Milyon TL)	Pay (%)	Tutar (Milyon TL)	Pay (%)	Tutar (Milyon TL)	Pay (%)	2019/2018	2020/2019	2021/2020
Üretimden Satışlar (Net)	157.024	87,9	191.096	86,8	339.220	88,2	14,2	21,7	77,5
Faaliyet Karı (Zararı)	16.829	9,4	28.793	13,1	52.578	13,7	-11,5	71,1	82,6
Faiz Amortisman ve Vergi Öncesi Kar/Zarar (EBITDA)	21.921	12,3	34.167	15,5	63.677	16,6	-5,6	55,9	86,4
Dönem Karı (Zararı) (V.Ö.)	10.554	5,9	20.070	9,1	37.700	9,8	17,6	90,2	87,8

Not: Paylar net satışlara göre hesaplanmıştır.

'ISO İKİNCİ 500 BÜYÜK'TE ÜRETİMDEN SATIŞLAR

Türkiye'nin daha küçük ve orta ölçekli sanayi yapısını ortaya koyan ISO İkinci 500'ün sonuçlarına bakıldığında, pandeminin ardından yaşanan hızlı toparlanmaya yükselen enflasyonun eşlik ettiği 2021 yılında bazı göstergelerde oldukça parlak sonuçlar elde edilirken bazı göstergelerde arzu edilen seviyenin altında kalındığı görülüyor.

► TİCARİ BORÇLAR ARTTI

ISO İkinci 500'ün gelecek adına tedirgin edici en dikkat çeken göstergeleri, hiç kuşkusuz borç yapısında ortaya çıkıyor. Verilere bakıldığında borçlanma önemli ölçüde hızlanırken borçlanmanın vade yapısının da kısaldığı görülüyor.

2021 yılında mali borçlar yüzde 75.9 oranında artarken geçmiş yıllardan farklı olarak diğer borçlardaki artış yüzde 102 ile daha yüksek gerçekleşti. Böylece mali borçların toplam borçlar içindeki payı yüzde 57.6'dan yüzde 54.2'ye inerken, diğer borçların payı yüzde 42.4'ten yüzde 45.8'e yükseldi. Başka bir deyişle faaliyetlerin finansmanında ve artan işletme sermayesi ihtiyacının karşılanmasında ticari borçlar çok daha fazla kullanıldı.

Borçların vadelerine göre gelişiminde ise

ISO İKİNCİ 500-2021

kısa vadeli mali borçlardaki artış yüzde 96.7 oldu ve uzun vadeli mali borçlardaki yüzde 59.1'lik artışın üzerinde gerçekleşti. Mali borçlara göre daha yüksek artış gösteren diğer borçlar içerisinde ise kısa vadeli borçların payı yüzde 91.3 ile yüksek seviyesini korudu.

► BAŞKA FİRMALARA BORÇLANDILAR

Bu verilere bakıldığında şunu net bir şekilde söylemek mümkün: ISO İkinci 500'de işletme faaliyetleri giderek daha fazla borçlanma ağırlıklı olarak finanse edilirken borcun vade yapısında da gözle görülür

bir kısalma söz konusu. Bunların yanı sıra 2021'de sanayicilerin bankalara olan borçlarından çok daha büyük bir hızla başka firmalara olan borçlarının artması da yeni bir durum olarak dikkat çekiyor.

Uzmanlar, finansman koşullarının sıkılaştığı ve kredi imkanlarının daraldığı bugünlerde, sanayicilerin içinde bulunduğu bu durumun, zincirleme reaksiyon halinde gelişebilecek ödeme risklerine işaret ettiğini ve endişe yarattığına dikkat çektiler.

► KISA VADELİ BORÇLAR YÜZDE 50'YE YÜKSELDİ

ISO İkinci 500'ün mali borçlarındaki gelişmeler incelendiğinde de kısa vadeli kaynakların yeniden ön plana çıktığı görülüyor. 2020 yılında yüzde 44.7 olan kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payının, beş yıl aradan sonra yeniden yüzde 50'ye yükselmesi dikkat çekiyor.

■ TEKNOLOJİK EŞİK GERİLEDİ

ISO İkinci 500'ün dikkat çeken bir başka göstergesi de teknoloji yoğunluklarına göre yarattıkları katma değer dağılımı. Bu verilere bakıldığında; en yüksek payı yüzde 47.8 ile yine düşük teknoloji yoğunluklu sanayiler alırken bu grubun payının geçen yıla göre 1.4

‘ISO İKİNCİ 500 BÜYÜK’TE MALİ VE DİĞER BORÇLAR

	Tutar (TL)			Değişim (%)		
	2019	2020	2021	2019/2018	2020/2019	2021/2020
Toplam Borçlar	97.693	130.412	243.800	1,0	33,5	86,9
Mali Borçlar	55.198	75.118	132.130	-1,7	36,1	75,9
-Kısa Vadeli Mali Borçlar	25.759	33.576	66.055	-3,1	30,3	96,7
-Uzun Vadeli Mali Borçlar	29.439	41.541	66.076	-0,5	41,1	59,1
Diğer Borçlar	42.495	55.295	111.669	4,7	30,1	102,0
-Kısa Vadeli Diğer Borçlar	38.862	51.353	101.949	10,8	32,1	98,5
-Uzun Vadeli Diğer Borçlar	3.632	3.942	9.720	-34,3	8,5	146,6

‘ISO İKİNCİ 500 BÜYÜK’TE FİNANSMAN GİDERLERİ

	Tutar (Milyon TL)			Değişim (%)		
	2019	2020	2021	2019/2018	2020/2019	2021/2020
Finansman Giderleri (Milyon TL)	7.989	9.371	20.088	-20,1	17,3	114,4
Faaliyet Karı (Zararı) (Milyon TL)	16.829	28.793	52.578	-11,5	71,1	82,6
Finansman Giderleri / Faaliyet Karı (%)	47,5	32,5	38,2	-	-	-

puan artması dikkat çekiyor. Benzer şekilde orta-düşük teknolojilerin payının ise 0.1 puan artarak yüzde 24.2'ye yükseldiği görülüyor. ISO İkinci 500'de orta-yüksek teknolojilerin payının 2.4 puan düşerek yüzde 24.5'e gerilemesi KOBİ'lerin bu alanda önemli bir eşiği aşmakta zorlandığını ortaya koyuyor. Diğer taraftan yüksek teknolojilerin payının yüzde 2.6'dan yüzde 3.5'e çıkması da dikkat çekiyor.

► ISO İKİNCİ 500'ÜN İHRACATI YÜZDE 35.4 ORANINDA ARTTI

2021 yılında Türkiye'nin toplam ihracat artışı yüzde 32.8, sanayi ihracatı artışı yüzde 33.2 ile birbirine oldukça yakın gerçekleşti. Aynı yılda ISO İkinci 500'ün ihracatı yüzde 35.4 oranında artarak 13.5 milyar dolar ile rekor seviyeye ulaştı. Böylece ISO İkinci 500'ün Türkiye toplam ihracatı içindeki payı yüzde 6, sanayi ihracatı içindeki payı ise yüzde 6.2 oldu ve her iki oran da 2020 yılına göre 0.1 puan artış kaydetti.

İhracat tarafındaki bir diğer önemli gelişme de ihracat yapan firma sayısındaki artış eğilimi. ISO İkinci 500'de 2018 yılında 450 bandını aşan ihracat yapan firma sayısı 2021'de 468'e yükseldi.

İSO İKİNCİ 500-2021

Bu durum, nispeten daha küçük ve orta ölçekli kuruluşların dış pazarlara açılma ve talep dalgalanmalarına karşı esnekliklerini artırma konusunda oldukça başarılı bir performans sergilediğini ortaya koyuyor.

► FAALİYET KARI YÜZDE 82.6 ARTTI

2021 yılında İSO İkinci 500 karlılık açısından da oldukça başarılı bir yıl geçirmiş gözüküyor. Söz konusu yılda İSO İkinci 500'ün faaliyet karı yüzde 82.6 oranında artarak 28.8 milyar liradan 52.6 milyar liraya çıktı. Böylece faaliyet karlılığı 0.6 puan artışla yüzde 13.7'ye yükseldi. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi kar yüzde 86.4'lük artışla 34.2 milyar liradan 63.7 milyar liraya ulaştı. Bunun sonucunda FAVÖK karlılığı 1.1 puan artışla yüzde 16.6'ya çıktı. Vergi öncesi kar ve zarar toplamı ise yüzde 87.8 artarak 20.1 milyar liradan 37.7 milyar liraya yükseldi. Bu gelişme satış karlılığını 0.7 puan artışla yüzde 9.8'e taşıdı.

► DÖVİZ DALGALANMALARINA HAZIRLAR

2021 yılında İSO İkinci 500'de diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karlar 76.5 milyar TL iken, diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar 70 milyar TL oldu. Bu iki kalemler arasındaki fark alındığında, İSO İkinci 500'ün 6.5 milyar TL'lik üretim faaliyeti dışı gelir elde ettiği ortaya çıkıyor.

Söz konusu büyüklüğün içerisinde yer alan kambiyo işlemleri, 2020'nin aksine 2021'de karlılığı artırıcı etki yapmış görünüyor. Bu durum, KOBİ niteliğindeki kuruluşların döviz kuru dalgalanmalarını yönetme kapasitesini artırdığını göstermesi açısından oldukça önemli bulunuyor.

► FİNANSMAN GİDERLERİ YÜZDE 114.4 ARTTI

Finansman giderleri, sanayi kuruluşlarının karlılıklarında temel belirleyicilerden biri olmayı 2021 yılında da sürdürdü. Türk lirasındaki değer kaybı, enflasyondaki artış ve faiz oranlarındaki yükselişin etkisiyle İSO İkinci 500'ün finansman giderleri 2021 yılında yüzde 114.4 oranında artarak 20.1 milyar TL'ye yükseldi.

Aynı yılda faaliyet karı yüzde 82.6'lık artışla 52.6 milyar TL'ye çıktı. Böylece 2020'de

İSO İKİNCİ 500 BÜYÜK'TE BİLANÇO GÖSTERGELERİ

	Tutar (Milyon TL)			Değişim (%)		
	2019	2020	2021	2019/2018	2020/2019	2021/2020
Dönen Varlıklar	105.795	142.356	263.975	11,0	34,6	85,4
Duran Varlıklar	60.512	71.992	126.353	1,4	19,0	75,5
Aktif Toplamı	166.307	214.348	390.328	7,3	28,9	82,1
Toplam Borçlar	97.693	130.412	243.800	1,0	33,5	86,9
Özkaynak	68.614	83.935	146.529	17,8	22,3	74,6

İSO İKİNCİ 500 BÜYÜK'TE BORÇ ÖZKAYNAK İLİŞKİSİ

yüzde 32.5 olan finansman giderlerinin faaliyet karına oranı 2021'de yüzde 38.2'ye yükseldi. Kısacası İSO İkinci 500 şirketleri, 2021 yılında elde ettikleri faaliyet karının daha büyük bir bölümünü finansman giderlerine ayırmak durumunda kaldı.

► ÖZKAYNAK BÜYÜMESİ SAĞLANDI

İSO İkinci 500'ün ana bilanço kalemleri ve son 3 yılda gösterdiği değişimler incelendiğinde, 2021 yılında İSO İkinci 500'ün bilanço büyümesinin yüzde 82.1 olduğu görülüyor. Bu yüksek oranlı büyümenin kaynağında yüzde 86.9 artan toplam borçlar ve yüzde 74.6 büyüyen özkaynaklar yer aldı. 2021 yılında borçlanma eğilimi hızlanırken karlılıktaki artışın da desteğiyle güçlü bir özkaynak büyümesi sağlandı.

Diğer taraftan duran varlıklar yeniden değerlendirme uygulamasının da katkısıyla yüzde 75.5 büyürken dönen varlıklardaki artış yüzde 85.4 ile daha yüksek gerçekleşti. Artan işletme sermayesi ihtiyacı dönen varlıkların artışını destekledi.

► BORÇ/ÖZKAYNAK DENGESİ

İSO İkinci 500 şirketlerinin borç/özkaynak ilişkisine bakıldığında, 2021'de borç/özkaynak dengesinin özkaynaklar aleyhine gelişimini sürdürdüğü görülüyor. İSO İkinci 500'de özkaynakların payı 2020 yılında yüzde 39.2 iken 2021

İSO İKİNCİ 500-2021

yılında yüzde 37.5'e geriledi. 2020'de yüzde 60.8 olan toplam borçların payı ise 2021 yılında yüzde 62.5'e yükseldi. Böylece söz konusu pay 2017'den bu yana en yüksek düzeyine çıktı.

İSO İkinci 500'ün dönen ve duran varlıkları arasındaki ilişkiye bakıldığında; duran varlıklar aleyhine yaşanan bozulmanın artarak devam ettiği görüldü. 2020'den 2021'e dönen varlıkların payı yüzde 66.4'ten yüzde 67.6'ya yükselirken, duran varlıkların payı yüzde 33.6'dan yüzde 32.4'e geriledi. Dönen varlıklar payının yükselmesi, sanayi kuruluşlarının işletme sermayesi ihtiyacındaki artışı ortaya koydu. Diğer taraftan yeniden değerlendirme uygulamasının da katkısıyla yüzde 82.9 artan maddi duran varlıklar yatırımlardaki canlanmaya işaret etti.

► DEVREDEN KDV ORANI YÜZDE 105.6 ARTTI

Sanayicilerin son yıllarda makul bir çözüm bulunmasını beklediği konulardan biri olan devreden KDV alacakları, gerek İSO 500 gerekse İSO İkinci 500 şirketleri için ciddi bir sorun olmayı sürdürüyor. Hatırlanacağı üzere bu yük İSO 500 için 2021 yılında yüzde 91 artışla 23.6 milyar TL olarak gerçekleşmişti. İSO İkinci 500'de ise devreden KDV bir önceki yıla göre yüzde 105.6 oranında artarak 5.1 milyar TL'ye yükseldi. Bu da sanayi kuruluşlarımızın giderek artan yatırım ve işletme sermayesi ihtiyacına karşın devlete sıfır faizle borç vermeye devam ettiğini ortaya koydu.

► İSO İKİNCİ 500'DE 492 FİRMA YILI KARLA KAPATTI

2021 yılında yaşanan hızlı toparlanmaya karşılık özellikle yılın ikinci yarısında artan döviz kurları, üretim maliyetleri ve enflasyon firma karlılıklarına farklı şekillerde yansımış gözüküyor. 2021 yılında İSO İkinci 500'de kar elde eden kuruluş sayısı 443'ten 437'ye geriledi. Buna rağmen son 9 yılın ikinci en yüksek sayısına ulaşıldı. FAVÖK açısından bakıldığında ise geçen yıla göre küçük bir düşüş söz konusu olsa da İSO İkinci 500'ün çok büyük bir bölümü (492 firma) yılı karla kapattı.

► AR-GE YAPAN FİRMA SAYISI ARTTI

AR-GE yapan kuruluş sayısı, 2020 yılındaki zorlu koşulların yol açtığı düşüşün ardından 2021 yılında artış eğilimini kaldığı yerden devam ettirdi ve 235 ile en yüksek seviyesine ulaştı. AR-GE yapan firma sayısındaki artışa paralel olarak 2021 yılında İSO İkinci 500'ün AR-GE harcamaları anket verileri ile 1.3 milyar TL'yi aştı. Bu rakam, 2020 yılındaki 875 milyon TL'lik harcama tutarına göre yüzde

İSO İKİNCİ 500 BÜYÜK'TE KAR ELDE EDEN KURULUŞLAR

	Dönem Karı/Zararı (V.Ö.)	Faiz Amortisman ve Vergi Öncesi Kar/Zarar
2013	377	460
2014	426	480
2015	398	483
2016	384	482
2017	434	489
2018	393	485
2019	430	482
2020	443	495
2021	437	492

İSO İKİNCİ 500 BÜYÜK'TE ÇALIŞAN SAYISI VE ÖDENEN MAAŞLAR

	2019	2020	2021	Değişim (%)		
				2019/2018	2020/2019	2021/2020
Çalışan Sayısı (Kişi)	237.586	248.485	260.959	4,1	4,6	5,0
Ödenen Maaş ve Ücretler (Milyon TL)	16.998	18.806	26.147	25,8	10,6	39,0

49.8'lik artışa işaret ediyor. Böylece AR-GE harcamaları 2021 yılında görece hızlı ve yıl sonu TÜFE enflasyonu ile arındırıldığında da reel olarak pozitif bir büyüme göstermiş oldu.

► YABANCI SERMAYELİ ŞİRKET SAYISI

İSO İkinci 500'de yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısı son 3 yıldır artış eğilimini sürdürüyor. 2019'dan 2021'e her yıl beşer adet artış gösteren yabancı sermaye paylı kuruluş sayısı 2021'de 74'e ile en yüksek seviyesine ulaştı. Bu artışta firmaların sermaye yapılarındaki değişimlerin yanı sıra İSO 500 ile İSO İkinci 500 arasındaki geçişler de etkili olmuş gözüküyor.

► HALKA AÇILMA SINIRLI KALDI

2021 yılında halka açılmalarda yaşanan önemli artışa rağmen bunun İSO İkinci 500'e yansımalarının sınırlı kalması da dikkat çekiyor. İSO İkinci 500'de halka açık kuruluşların sayısı 2021 yılında bir önceki yıla göre 7 adet artarak 31'e yükselse de sınırlı kalmaya devam etti. Verinin toplanmaya başladığı 2017'de 35, 2018'de 37, 2019'da 35, 2020'de 24 olan halka açık kuruluş sayısı aradan geçen beş yılda önemli bir değişim göstermedi.

2021 yılında İSO İkinci 500'ün istihdamı yüzde 5 arttı. Aynı yılda ödenen maaş ve ücretlerdeki artış ise yüzde 39 oldu. İSO 500 gibi İSO İkinci 500 de istihdama güçlü katkı yapmayı sürdürdü. →